

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*

เยาวเรศ ภักดีจิตร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 2) ประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 บุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน เครือข่ายชุมชนและกลุ่มที่ 2 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา และหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสำรวจบันทึกข้อมูลสารสนเทศบริบทในท้องถิ่น 2) แบบประเมินคุณภาพเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูล ใช้แจกแจงความถี่หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นักศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้จำนวน 21 เรื่อง
2. หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีผลการประเมินคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, กระบวนการมีส่วนร่วม

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2559

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: maew747@hotmail.com

The Development of Local Curriculums which Employ a Participatory Learning Approach with the Students from the Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University*

Yaowares Pakdeejit¹

Abstract

This research aimed: 1) to develop local curriculums which employ a participatory learning approach with the students from the Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, and 2) to evaluate these curriculums. The population in which the research has studied on consists of 2 groups of stakeholders. The first group includes local people, civil society organizations and civil society networks, and the second group includes students from the Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, who are in the major of Social Studies, and in the diploma program. The tools which are used in this research include 1) the survey form on local context information record, and 2) the evaluation form on local curriculum materials. Analyzing data was done by using frequency distribution to find the mean and standard deviation.

The finding results show that:

1. For the development of local curriculums which employ a participatory learning approach with the students from the Faculty of Education of Nakhon Sawan Rajabhat University, the students helped to develop 21 local curriculums.
2. For the evaluation of local curriculums which employ a participatory learning approach with the students from the Faculty of Education of Nakhon Sawan Rajabhat University, the overall evaluation result is high.

Keywords: The development of local curriculums, A participatory learning approach

* The research funding from Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2016

¹ Lecturer, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: maew747@hotmail.com

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นเฉพาะท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นเป็นขั้นความรู้ของชาวบ้านในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตของตนเอง หรือสติปัญญาอันเกิดจากความรู้สะสม ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่น ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นพื้นเพ รากฐานความรู้ของชาวบ้าน แม้เวลาผ่านไปแต่เราสามารถสืบสู่รากเหง้าปรับปรุงวิถีแห่งบรรพบุรุษและกระบวนทัศน์ของพวกเขาให้เป็นรากฐานของชีวิตในสังคมยุคปัจจุบัน โดยไม่จำเป็นต้องปฏิเสธวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หากแต่จะใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยสติปัญญาตามเข็มนาฬิกาของบรรพบุรุษ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (กรมวิชาการ, 2542)

การดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ตามแนวบัญญัติ 10 ประการนั้น ได้กำหนดให้โรงเรียน นำภูมิปัญญาและทรัพยากรในท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ให้องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการกำหนดหลักสูตร และเป็นโรงเรียนที่ท้องถิ่นให้การยอมรับในคุณภาพ และมาตรฐาน สภาพปัญหาการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีบทบาทโดยตรง ในการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ตามเกณฑ์มาตรฐาน การดำเนินงานวิชาการ ยังไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างจริงจัง ขาดความต่อเนื่อง ไม่ครอบคลุมทุกท้องถิ่น ขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอน การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรที่ถูกต้อง การปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายนั้น ระดับดำเนินการจะเป็นข้อบ่งชี้ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานตามนโยบายได้เป็นอย่างดี และยังส่งผลต่อเนื่อง ถึงการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่นได้อีกด้วย (กรมวิชาการ, 2539)

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนั้น หลักสูตรนับเป็นแม่แบบที่สำคัญ และเป็นดัชนีบ่งชี้คุณลักษณะของผู้เรียน ที่ผ่านกระบวนการศึกษาได้ดีที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าว แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และแนวทางการปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ให้มีการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับ ทุกประเภท โดยให้ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การร่วมมือกัน ระหว่างโรงเรียน กับองค์กรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับผู้เรียน และท้องถิ่นนั้น ซึ่งการดำเนินงาน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับโรงเรียนนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอน มีบทบาทสำคัญใน การพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งการนำไปปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลได้อย่างแท้จริง (ฐานข้อมูลการวิจัย การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548)

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษา

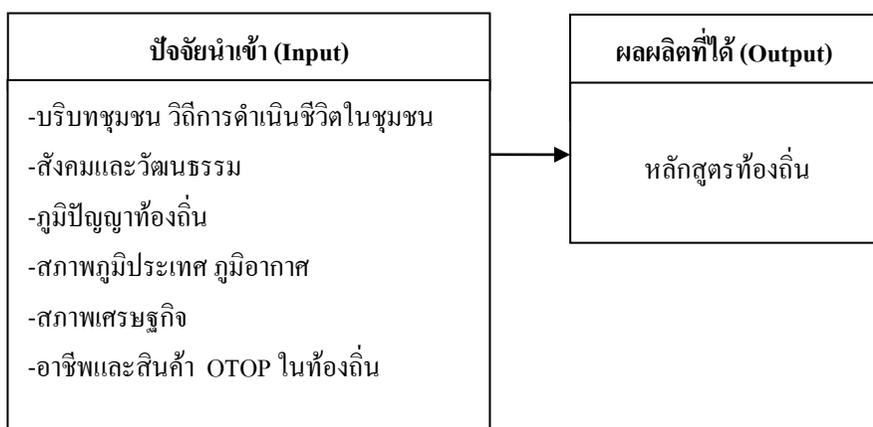
อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจ ในการพัฒนาตนเองและสามารถนำเอาภูมิปัญญา องค์ความรู้และทรัพยากรของท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดหลักการทฤษฎีที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยโดยศึกษาแนวคิดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร(ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556, น.1; วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2549, น.21-22; Griffin, Colin, 1983; Marsh, Colin and Willis, George, 1995; Mc Neil, John D, 1981; Taba, Hilda, 1962; Tyler, Ralph W, 1975) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2545; วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, 2542, น.135-137; Pratt, David, 1980) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม(สมใจ ปรายพล, 2544, น.13-14; อรรถิย์ ฅ ตะกั่วทุ่ง, 2545, น.41; สุมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา, 2549, น.34-35; สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสาร, 2545) ศึกษาแนวคิดการประเมินผลหลักสูตร (ทัศนา เขมมณี, 2553; มาเรียม นิลพันธุ์, 2543; Good, Carter V, 1973) แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อเก็บข้อมูล ดำรวจ สัมภาษณ์เจาะลึก เสนวนากลุ่ม การสังเกต จัดประชุมกลุ่มย่อย และทดลองปฏิบัติการตามแนวทางที่ได้

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ สิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลระดับชุมชนเพื่อให้ได้แนวคิดทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ในการวางแนวทางในการศึกษาพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการอภิปรายอ้างอิง

2. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ศึกษาได้จากการเก็บข้อมูลโดยตรงจากประชากร ที่ศึกษา และเป็น การศึกษารายละเอียดต่อเนื่องจากข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

วัตถุประสงค์ การวิจัย	วัตถุประสงค์ย่อย	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูล	เครื่องมือในการ วิจัย
1. เพื่อสร้าง หลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ กระบวนการ เรียนรู้แบบมีส่วน ร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช ภัฏนครสวรรค์	1. วิเคราะห์องค์ ความรู้บริบทชุมชน 2. กำหนดสาระ การเรียนรู้และผล การเรียนรู้ 3. จัดทำหน่วย การเรียนรู้ 4. จัดทำแผน การจัดการเรียนรู้, สื่อ และนวัตกรรม, เครื่องมือวัดและ ประเมินผล	1. นักวิจัยและผู้ช่วย นักวิจัย 2. บุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน เครือข่ายชุมชน 3. นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา และหลักสูตร สัมฤทธิ์บัตร	1. ศึกษาสำรวจ บริบทชุมชน 2. จัดกลุ่มระดม สมองพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น 3. ประชุมเชิง ปฏิบัติการวิพากษ์ หลักสูตรท้องถิ่น 4. ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาหน่วยการ เรียนรู้ให้สมบูรณ์ 5. จัดทำเอกสาร หลักสูตรท้องถิ่น	1. แบบบันทึก ขอบข่ายเนื้อหา 2. แบบบันทึก โครงสร้าง หลักสูตร 3. โครงสร้าง หน่วยการ เรียนรู้ 4. แบบฟอร์ม แผนการจัดการ เรียนรู้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	วัตถุประสงค์ย่อย	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือในการวิจัย
2. เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	1. สร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น 2. ติดต่อประสานผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพหลักสูตร 3. ประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น	1. นักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน	1. ส่งแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2. วิเคราะห์ข้อมูลสรุปและเขียนรายงานวิจัย	1. แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น

ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้เกี่ยวข้องจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ บุคคลในชุมชน องค์กรชุมชน เครือข่ายชุมชน และ กลุ่มที่ 2 คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา และหลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจ บันทึกข้อมูลสารสนเทศบริบทในท้องถิ่น
2. แบบประเมินคุณภาพเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อ ประสานงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง
2. มอบหมายให้นักศึกษา แบ่งกลุ่มสำรวจบริบทในท้องถิ่น โดยนำแบบสำรวจ บันทึกข้อมูลสารสนเทศบริบทในท้องถิ่น ไปสำรวจ สังเกตและบันทึกข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่น ตามความสนใจ และพื้นที่วิจัยของกลุ่ม
3. รวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล
4. ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น นำเสนอการเขียนเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น

5. นำแบบประเมินคุณภาพเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างและตรวจสอบคุณภาพเรียบร้อยแล้ว และหลักสูตรท้องถิ่นที่นักศึกษาพัฒนาขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินคุณภาพ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น

6. วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น และเขียนรายวิจัยฉบับสมบูรณ์
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสำรวจ บันทึกข้อมูลสารสนเทศบริบทในท้องถิ่น จากการลงพื้นที่ของนักศึกษา ครูผู้สอน และชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียงเป็นเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น

2. ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมา แจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งนักศึกษาได้จัดทำผลงานหรือชิ้นงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหรือบทเรียนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ และศึกษา สังเกต สำรวจ และ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งนักศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ความสนใจ ความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงตามศักยภาพของตนเอง ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้จำนวน 21 เรื่อง ดังนี้ 1) รักรัษีป่าห้วยขาแข้ง 2) เมืองปากน้ำโพ 3) ไผ่สาลีดินแดนของเรา 4) เดินกำรำเคียวบ้านสระทะเล 5) เมืองยุทธหัตถี 6) ชัยนาทบ้านเรา 7) ครอบรู้ เมืองพะเยา 8) ครอบรู้เมืองพิจิตร 9) เรียนรู้หิน ถิ่นชาละวัน 10) ดำนานเมืองชุมแสง 11) กล้วยดำบอล ตะเคียนเลื่อน 12) สถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์ 13) เมืองศิक्ति 14) น้ำตาลสดเกยไชย 15) 5 แห่ง แหล่งมรดกโลกของไทย 16) มหัศจรรย์แห่งบัว 17) วัดทรงสวย 18) สัมโอขาวแดงกว้าเมืองชัยนาท 19) ลาดยาวพาเพลิน 20) กล้วย กล้วย และ 21) ดำนานบางซิ่นาก

2. ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 21 เรื่อง มีผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นในระดับความเหมาะสมโดยภาพ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
รักษ์ป่าห้วยขาแข้ง	4.17	0.22	มาก
เมืองปากน้ำโพ	1.64	0.08	น้อย
ไพศาลดินแดนของเรา	4.13	0.22	มาก
เดินกำรำเคียวบ้านสระทะเล	4.09	0.17	มาก
เมืองยุทธหัตถี	4.12	0.13	มาก
ชัยนาทบ้านเรา	4.08	0.24	มาก
รอบรู้เมืองพะเยา	4.06	0.13	มาก
รอบรู้เมืองพิจิตร	4.05	0.13	มาก
เรียนรู้หิน ถิ่นชาละวัน	4.08	0.17	มาก
ตำนานเมืองชุมแสง	4.05	0.24	มาก
กล้วยตำบลดตะเคียนเลื่อน	4.01	0.13	มาก
สถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครสวรรค์	3.94	0.13	มาก
เมืองตึกดี	3.91	0.08	มาก
น้ำตาลสดเกยไชย	3.83	0.08	มาก
5 แห่งแหล่งมรดกโลกของไทย	3.79	0.08	มาก
มหัศจรรย์แห่งบัว	4.04	0.06	มาก
วัดทรงสาว	4.00	0.00	มาก
ส้มโอขาวแตงกวาเมืองชัยนาท	3.95	0.04	มาก
ลาดยาวพาเพลิน	3.86	0.08	มาก
กล้วย กล้วย	3.91	0.15	มาก
ตำนานบางจันท	3.95	0.20	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 21 เรื่อง มีผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นักศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้จำนวน 21 เรื่อง นั้น เป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน ในท้องถิ่นใด

ท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงทางสังคม วัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นนั้น ๆ (ปิยะภรณ์ อานันถมณี, 2551) ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นนั้นประกอบด้วย วัตถุประสงค์ โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนโรงเรียนโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา สื่อมวลชน สถาบันผลิตครู ครูผู้สอน พ่อแม่ - ผู้ปกครอง และผู้เรียน (วรรณ อุดมศาสตร์สกุล, 2551) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมกับโรงเรียน จุดหมาย วิธีการ ความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และสังคม มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) สร้างและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น 3) หาประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่น (นิคม ชมพูหลง, 2545) ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นที่นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้นนั้นใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะทำให้ นักเรียนได้ค้นพบตนเอง เข้าใจความต้องการและทราบถึงระดับความสามารถของตนเอง ได้รับความประทับใจที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหาร การจัดการ การเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิดทักษะการจัดการกับความรู้ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานอื่น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอนผู้ปกครองและสังคม ประารถนาอย่างยิ่ง (ปิยพร ชุมจันทร์, 2546)

2. การประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ทั้ง 21 เรื่อง มีผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นในระดับความเหมาะสมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ หลักสูตรที่สร้างขึ้นเกิดจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนหรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนตามท้องถิ่นต่างๆ หรือสร้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ เน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเองปรับตนเอง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ การใช้เทคโนโลยีและข่าวสารข้อมูลในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตนเองสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจและท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริธีร์ งามประจวบ (2548) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์หน่วยการเรียนรู้บ้านป่าน้อยคอยรักษ์ ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก หลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญสอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคมและความต้องการของท้องถิ่น สามารถ

นำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนได้ ซึ่งเป็นการประเมินเอกสารหลักสูตร ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างหลักการ โครงสร้างหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเป็นการประเมินผลว่ามีมากน้อยเพียงใด ภาษาที่ใช้สามารถสื่อสารได้ตรงกันหรือไม่ ข้อกำหนดใช้หลักสูตรมีความชัดเจนไม่เกิดปัญหาในการปฏิบัติใช่หรือไม่ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและประโยชน์ของการประเมินหลักสูตรคือ ช่วยให้ความมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายในการสอนกระจ่างขึ้น เพราะถ้าคลุมเครือก็วัดไม่ได้ ต้องตีความหมายให้กระจ่างเสียก่อนจึงประเมินได้ ช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะมีลักษณะเป็นผลสะท้อนไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการสอน ส่งเสริมการเรียนของนักเรียน เมื่อความมุ่งหมายกระจ่างแล้ว นักเรียนก็สามารถรู้ได้อย่างแน่ชัดว่าตนเองประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด (ทิสนา แจมมณี, 2553) เป็นการให้แรงจูงใจแก่นักเรียนช่วยในการแนะแนวของครูข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูรวบรวมได้เกี่ยวกับนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวไปในตัวด้วยและช่วยในด้านการสื่อสารระหว่าง โรงเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนไปในตัวด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรจะจัดทำเป็นระดับชั้นที่ชัดเจนในระดับการศึกษาเดียวกันเพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษากันได้ หรือหากจะจัดทำทุกระดับเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมก็ควรทำในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งต่อไป เพื่อพัฒนาชิ้นงานพัฒนานักเรียน พัฒนาคูและพัฒนาชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษานำหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา โดยมีส่วนร่วมของครูผู้สอน นักศึกษาและชุมชน และมีการติดตามประเมินผลการใช้ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2539). *ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2542). *การพัฒนาวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่นในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: วิพรินท์.
- ทิสนา แจมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิคม ชมพูหลง. (2545). *วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและวิธีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ปิยพร ชุมจันทร์. (2546). *กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การผลิต เลื่อกก ของโรงเรียนนาหนังพัฒนศึกษา อำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปิยะภรณ์ อานันถนิ. (2551). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เสมือน “สวนสัตว์” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลกเขต 1*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- พันธ์ทิพย์ งามสุด. (2540). *การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: พี เอ ลีฟวิ่ง.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2543). *การสังเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณ อุดมศาสตร์สกุล. (2551). *การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปการสอนของครูในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1*. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2549). *เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาเฉพาะ(เคมี)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสถานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี.
- สมใจ ปราบพล. (2544). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วม*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี
- สิริธีร์ งามประจบ. (2548). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ ปาน้อยคอยักษ์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุมณฑา พรหมบุญและอรพรรณ พรสิม. (2543, กรกฎาคม – ตุลาคม). *การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. *วารสารครุศาสตร์*, 26, (23-34).
- สิทธิณัฐ ประพุทชนิตสาร. (2545). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและแนวปฏิบัติ (participatory action research concepts and practice)*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อรสา ปราชญ์นคร. (2547). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและแนวปฏิบัติ
(*Participatory action research concepts and practice*). (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่:
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Griffin, Colin. (1983). *Curriculum Theory in Adult Lifelong Education*. London: Croom Helm.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.
- Marsh, Colin and Willis, George. (1995). *Curriculum: Alternative Approaches*.
- Mc Neil , John D. (1981). *Curriculum: Comprehensive Introduction*. Boston: Little, Brown and
Company, Boston.
- Pratt, David. (1980). *Curriculum: Design and Development*. New York: Harcourt, BraceJovanovich.
- Taba, Hilda. (1962) .*Curriculum Development: Theory and Practice*. Har-court Brace and
World, New Yoek.
- Tyler, Ralph W. (1975). *Basic Principles of Curriculum and Instruction Chicago*. The University of
Chicago Press.
